

ВІДКРИТІ ІННОВАЦІЇ ТА ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Колесник Максим Віталійович

кандидат економічних наук, доцент кафедри МЗЕД
Національний авіаційний університет (м. Київ, Україна)
ORCID: 0000-0003-0814-4220
maks.vit.koles@gmail.com

Чернишова Тая Валеріївна

асистент, аспірант кафедри маркетингу
Національний авіаційний університет (м. Київ, Україна)
ORCID: 0000-0002-9661-9865
taiachernyshova@gmail.com

Мізик Валентин Валентинович

аспірант кафедри маркетингу
Національний авіаційний університет (м. Київ, Україна)
ORCID: 0000-0002-5784-2079
valentinmizyk@gmail.com

У статті досліджено сучасне розуміння інноваційного розвитку підприємств. Проведено аналіз наявних підходів до визначення поняття «інноваційний розвиток». Установлено відмінності в авторських трактуваннях цих понять, зроблено висновки щодо позитивних та негативних рис досліджених формулювань. Досліджено, що інноваційний розвиток – це складне явище, що має різноманітну динаміку розвитку, тому важливим є як досягнення прогресу, так і попередження регресу. Узагальнено та виокремлено найбільш важливі чинники, які сприяють або стримують інноваційний розвиток. Установлено, що сучасний інноваційний розвиток підприємств активно відбувається завдяки сучасним механізмам відкритих інновацій. Так, провідні сучасні підприємства можуть створювати інновації шляхом уже традиційного «закритого» інноваційного процесу, але все більше проявляється їх участь в інноваційних процесах «відкритого» типу, а саме розвиток шляхом відкритих інновацій, щоб мати можливість запозичувати ідеї, технології і компетенції із зовнішніх джерел. Успіх інновації визначається результатами її комерціалізації, тому питанню комерціалізації у статті приділено окрему увагу. Так, процес відкритих інновацій має визнані переваги, але саме комерціалізація може містити у цьому разі ризики втрати економічних стимулів, якщо інтелектуальні права власності будуть не захищені. Додатково проведено аналіз наявних підходів до визначення поняття «сутність об'єктів комерціалізації», дослідженню їхні переваги та недоліки. За результатами проведеного експертного анкетного дослідження продемонстровано систему чинників у міжнародному розрізі, які сприяють або гальмують розвиток відкритих інновацій. Дослідженою підлягали такі учасниками ринку інтелектуальної власності, як Україна, Японія, США, Німеччина, Китай та Канада. Зроблено узагальнюючі висновки та вказано актуальні напрями подальших досліджень.

Ключові слова: інноваційний розвиток, чинники розвитку, відкриті інновації, інтелектуальна власність, комерціалізація інновацій, інноваційна інфраструктура.

DOI: <https://doi.org/10.32845/bsnau.2021.4.4>

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Управління конкурентоспроможністю підприємств у сучасних умовах вимагає розширення наукових підходів у концепції інноваційного розвитку підприємств у зв'язку з постійним комплексним розвитком інноватики (науки та розвитку суспільства у цілому) на якісному рівні, як у змісті і завданнях самих інноваційних методів, так і аспектах їх застосування. У цьому разі ми говоримо про необхідність формування системного бачення в розвитку та застосування інноваційних підходів, методів та відповідних стратегій розвитку підприємств. Проблема неефективного застосування інноваційних методів роз-

витку у своїй основі, як правило, формується мозаїчно-еклектичним баченням менеджментом підприємств комплексу завдань інноваційного менеджменту, звідки формуються системні недоліки розвитку інноваційної діяльності підприємств. Тому, на нашу думку, необхідність вирішення цієї проблеми зумовлює доцільність проведення наукових досліджень стосовно умов розвитку нових методів інноваційного розвитку підприємств, наприклад відкритих інновацій, у тому числі факторів і методів, що забезпечують цей прогрес.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Сучасне підприємство має перманентно розвивати свою

конкурентоспроможність шляхом інноваційного розвитку у формі закритого або відкритого інноваційного процесу.

Отже, важливість та актуальність теми інноваційного розвитку спричинили постійний інтерес іноземних та вітчизняних науковців до цієї тематики, серед яких: Дж. Вест, С. Галлагер, В.А. Дергачов, Н.В. Краснокутська, Ю.О. Лазаренко, Л.І. Михайлова, Г.В. Осовська, В.В. Стаднік, С.Г. Турчина, Й. Шумпетер, І.Л. Федулова. Поняттю відкритих інновацій присвячено багато наукових праць таких іноземних та вітчизняних учених, як: І.В. Альошина, О.М. Аляб'єва [1], Дж. Вест, О. Гасман, Т. Гросфелд, Е. Енкель, Д.Д. Єпіфанцева [4], Ж.М. Жигалкевич [8], Ю.А. Спірідонов [9], К.В. Ковтуненко [5], М.В. Колесник [6], В.Є. Командровська [6], А.О. Коцага [5], С.С. Кудрявцева, О.В. Маркова, А.І. Нікітенко [8], Т. Роланд, Г. Чесброу, І.І. Шанін [10], А.І. Шинкевич та ін. При цьому важливим аспектам комерціалізації інновацій та, відповідно, захисту інтелектуальних прав власності присвячено роботи таких учених, як А.О. Вікулова [2], Р.С. Косцик [7], М.В. Шингур [11].

Формування цілей статті. Метою роботи є дослідження сучасних особливостей інноваційного розвитку підприємств шляхом розвитку відкритих інновацій як сучасного механізму формування його стійких конкурентних переваг.

Методи дослідження. У ході дослідження використано такі методи: систематизації та узагальнення – під час аналізу законодавства та теоретичних джерел; діалектичний – під час формування визначення сутності та особливостей інноваційного розвитку підприємства шляхом відкритих інновацій; абстрактно-логічний та діалектичний методи – для визначення пріоритетних напрямів розвитку факторів підтримки відкритих інновацій; експертний статистичний метод опитування – під час визначення чинників, які взаємодіють з інноваційною інфраструктурою і можуть впливати на процес комерціалізації результатів відкритих інновацій, інтелектуальні права власності на які визначено.

Результати дослідження. У сучасному світі змінюється структура економіки, продовжується процес глобалізації, що прискорює дифузію інновацій та спричиняє зростання конкуренції. Тому дуже важливо, щоб підприємство підвищувало конкурентоспроможність розвитком свого інноваційного потенціалу, оскільки сучасна конкуренція є суперництвом між підприємствами за охоплення більшого числа клієнтів шляхом регулярної адаптації до потреб і вимог ринку («червоний океан») або створення нових ринків («голубий океан»). Метод «завоювання» клієнта має велике значення, оскільки його інноваційна унікальність для сучасного споживача може стати основою його стійкої лояльності, що збільшує сталість отримання фактичних прибутків та підвищує шанси отримання нових прибутків. Тому забезпечення інноваційного розвитку підприємства, яке передбачає безперервний пошук і використання нових методів та сфер реалізації інноваційного потенціалу підприємства в турбулентних ринкових умовах, є сучасним способом бути лідером на ринку.

Із метою розуміння сутності інноваційного розвитку та дослідження відмінностей у його трактуванні в табл. 1 наведено визначення поняття інноваційного розвитку різними авторами.

Отже, узагальнено інноваційний розвиток – це безперервний процес, який відбувається на підприємстві завдяки застосуванню нововведень із метою ефективності виробництва, поліпшення життя населення та конкурентоспроможності підприємства. При цьому підкреслимо, що системне розуміння інноваційного розвитку спрямовує менеджмент на охоплення увагою та контролем усіх сфер, які можуть впливати на загальний результат діяльності підприємства (управління, маркетинг, виробництво, навчання персоналу, фінанси, збут та ін.).

Як відомо, поняття «розвиток» є складним, оскільки він може бути позитивним (прогрес) або негативним (регрес). Априорі, інновація має забезпечувати вирішення будь-якого завдання у більш ефективний спо-

Таблиця 1 – Визначення поняття «інноваційний розвиток»

№	Автор	Рік визначення	Видання	Авторське визначення
1	О.М. Аляб'єва	2020	[1]	Це процес реалізації результатів креативного потенціалу підприємства через систематичне впровадження нововведень (інновацій) у виробничо-технологічну сферу з метою отримання позитивних фінансово-економічного та соціально-економічного ефектів, підвищення рівня ділової активності та конкурентоздатності підприємства
2	Д.Д. Єпіфанцева	2019	[4]	Великомасштабні трудові процеси, фінансова віддача від яких з'являється через тривалий проміжок часу
3	К.В. Ковтуненко	2020	[5]	Інноваційний розвиток бізнес-структури – це процес розвитку у сферах діяльності бізнес-структур на основі або з упровадженням інноваційної діяльності з метою підвищення ефективності, конкурентоспроможності, прибутковості бізнес-структури, виведення її на новий рівень розвитку, вихід на нові ринки збуту
5	Ю.А. Спірідонов	2020	[9]	Розглядає як процес, який включає у себе набір заходів і дій, спрямованих на довгостроковий розвиток підприємства і збільшення доходу
6	І.І. Шанін	2017	[10]	Під інноваційним розвитком у роботі розуміється технологічно-прогресивна, дієва на ефективному рівні зміна показників виробництва на підприємствах за рахунок інноваційних факторів

сіб. Це може бути, наприклад, інноваційний товар, який найкраще задовольняє потребу споживача, або, наприклад, нові методи організації виробництва, ефективність і вагомість яких для формування конкурентоспроможності продемонстрували успішні японські виробники, як то методи «Кайзен

(Kaizen) або «Розгортання функції якості» (Quality Function Deployment – QFD) тощо. Але впровадження інновацій може спричинити не тільки прогрес, а й небажані конфліктні ситуації, дія яких може бути системно деструктивною.

Узагальнюючі досліджені джерела, нами виокремлено найбільш важливі, на нашу думку, чинники, які сприяють або стримують інноваційний розвиток.

До чинників, які сприяють інноваційному розвитку, можна віднести:

1. Наявність корпоративної інноваційної культури. Важливо, що завдання з розвитку інноваційної культури мають реалізовуватися системно на різних рівнях, наприклад: підвищення комунікаційної та інноваційної обізнаності працівників; розвинута система мотивації; інституційна підтримка інноваційної активності працівників, наприклад шляхом інноваційних програм або конкурсів.

2. Розвинутий стратегічний менеджмент. Стратегічне бачення є запорукою обґрунтованих інноваційних стратегій. При цьому інноваційний розвиток є міждисциплінарним процесом і вимагає як залучення багатьох функціональних сфер усього підприємства, так і масової участі його співробітників для успішної комерціалізації новацій.

3. Забезпеченість ресурсами. Упровадження інноваційного проекту, як правило, стикається з труднощами, у тому числі цю необхідністю в додаткових ресурсах. Реакція від інноваційного проекту зачіплює все підприємство, тому працівникам необхідний своєчасний доступ до відповідних інформаційних ресурсів, матеріалів, обладнання тощо.

4. Підтримка інноваційної діяльності з боку держави.

5. Розвиненість законодавства, яке забезпечує охорону інтелектуальної власності.

6. Розвиток інноваційної інфраструктури тощо.

Розглянемо чинники, які гальмують інноваційний розвиток підприємства:

1. Недостатня кваліфікація кадрів. Реалізація завдань для працівників може бути обмежена у зв'язку з відсутністю у них ключових навиків і знань для нових умов роботи, у тому числі для створення нововведень.

2. Відсутність «інноваційних фільтрів». Менеджмент підприємства має стимулювати інноваційний розвиток, ретельно відсіювати недостатньо продумані пропозиції, які нанесуть шкоду (регрес) підприємству.

3. Відсутність у співробітників мотивації у розробленні інновацій або їх упровадженні, оскільки це займає багату часу та зусиль.

4. Відсутність фінансових ресурсів. Пошук інновацій є дуже затратним, тому компанії часто стикаються з високими витратами на дослідження, виробництво та маркетинг.

5. Недостатній маркетинговий потенціал. Підприємствам часто доводиться націлювати свої інновації на обмежені сегменти ринку, а це призводить до підвищення ризику невдачі у зв'язку зі зниженням продажів та, відповідно, прибутку.

6. Соціальні та екологічні державні обмеження. Високий рівень вимог до безпеки споживачів та екологічні вимоги можуть суттєво підвищити вартість створення та впровадження інновації. Це може торкатися, наприклад, таких галузей, як фармацевтика чи харчова промисловість, автомобілебудування, оскільки існує суворий державний контроль та регулювання.

7. Тривалі терміни окупності інновацій. Радикальні інновації можуть дуже швидко змінити кон'юнктуру ринку та актуальність ринкової новизни, що може суттєво і небажано скоротити життєвий цикл проекту.

8. Відсутність умов до швидкого завоювання ринку. Часто успіх від інновацій залежить від швидкості насичення ринку інноваційною продукцією з її позитивним сприйняттям споживачами.

9. «Задумлива» податкова політика держави.

Отже, організація створення інноваційного розвитку підприємств є складним завданням, тому сучасні ринкові економічні системи запропонували новий підхід до інноваційного розвитку, а саме – механізм відкритих інновацій.

Сьогодні використанню моделей відкритих інновацій в інноваційному розвитку підприємства все більше приділяють увагу науковці та практики.

Великі та провідні підприємства, маючи власний відділ досліджень і розробок, як правило, витрачають значні ресурси і, незважаючи на наявність захисту інтелектуальної власності, віддають перевагу збереженню комерційної таємниці. Але підвищення витрат та «затягування» часу часто їх підштовхують до відкритого інноваційного процесу, щоб мати можливість використовувати творчих людей і експертів поза компанією, а також їхні ідеї, технології і компетенції.

Саме вони лежать в основі сучасного економічного зростання і служать фундаментом забезпечення ефективної господарчої діяльності та її прибутковості в умовах конкурентного ринку. Будучи джерелом продуктивності, прибутковості та конкурентоспроможності, відкриті інновації з погляду менеджменту являють собою впроваджені у виробництво комерціалізовані нововведення.

Запорукою успіху відкритих інновацій є таке: по-перше, механізм дає змогу здійснювати обмін знаннями на прибутковій основі; по-друге, підприємство з ефективним менеджментом може знайти баланс між тим, яку інформацію воно може надати ринковим суб'єктам (постачальникам, конкурентам, суспільству тощо) і тим, що воно може отримати від своїх відносин із ними. При цьому менеджмент цього підприємства також має передбачити дії партнерів, щоб контролювати свої ризики, перш ніж брати участь в обміні інформацією. Тому дуже актуальним питанням стає захист інтелектуальності власності в контексті відкритих інновацій.

Отже, володіння правами інтелектуальної власності є необхідною умовою для підприємства, яке заді-

яно в інноваційному процесі та буде виводити продукцію на ринок, але етапи формування ідеї та виробництво готового продукту внаслідок здійснення інтелектуальної діяльності відбуваються до моменту її комерціалізації. Щодо визначення об'єктів комерціалізації думки науковців дуже відрізняються (табл. 2).

Отже, після того як об'єкт інтелектуальної власності створений і охоронним документом закріплено на нього права, настає важливий етап у його життєвому циклі – включення в господарський обіг. Саме на цьому етапі об'єкт інтелектуальної власності приносить правовласнику прибуток чи іншу користь, власне, те, заради чого він і був створений.

Загалом існує дві головні стратегії введення об'єктів інтелектуальної власності в господарський обіг:

1. Продаж або передача прав на об'єкт інтелектуальної власності (власник патенту виходить на ринок ліцензій, наприклад видача ліцензії на використання відпо-

відного об'єкту та отримання визначених договором сум роялті тощо).

2. Продаж інноваційної продукції, виготовленої з використанням відповідного патенту (власник патенту виходить на ринок товарів та послуг, наприклад розгортання власного виробництва з використанням відповідної науково-технічної розробки) [3].

Об'єктом комерціалізації доцільно, на нашу думку, визначити конкурентоспроможний результат інтелектуальної діяльності.

Уточнимо, що інтелектуальна власність охороняється законом двома основними засобами: патентами і авторськими правами. Зазвичай патенти захищають ідеї, а авторські права захищають вираз цих ідей. Інші форми захисту інтелектуальної власності включають товарні знаки, комерційну таємницю та договірні обмеження на використання.

Взаємні угоди є важливим фактором у процесі комерціалізації, оскільки вони дають змогу правовласнику

Таблиця 2 – Визначення об'єктів комерціалізації

№	Автор	Рік визначення	Видання	Визначення об'єктів комерціалізації
1	А.О. Вікулова	2015	[2]	Комерціалізацією інтелектуальної власності є процес упровадження результатів наукової, інтелектуальної та творчої праці у господарський обіг задля одержання доходів та забезпечення соціальної користі
2	Р.С. Косцик	2012	[7]	Об'єктом комерціалізації є інноваційна продукція (винахід, корисна модель, промисловий зразок тощо)
3	М.В. Шингур	2006	[11]	Об'єктом комерціалізації є результати завершеної однієї чи кількох стадій інноваційного циклу. Залежно від готовності до промислового впровадження об'єкти комерціалізації мають форму відкриття, теоретичної розробки, винаходу, ноу-хау, новинки, нововведення

Таблиця 3 – Порівняльна таблиця сучасних факторів, які впливають на умови розвитку відкритих інновацій

№ п/п	Фактори, які впливають на комерціалізацію інтелектуальної власності за відкритих інновацій	Вагомість фактору	Напрямок дії фактору	Оцінки прояву сили дії фактору в різних країнах					
				Україна	Німеччина	США	Японія	Китай	Канада
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Фактори, які підтримують розвиток									
1	Розвиток інноваційної інфраструктури	0,1	+	1	9	9	9	7	7
2	Якість законодавчого забезпечення	0,2	+	3	9	9	9	7	8
3	Розвиток інноваційної корпоративної культури підприємств	0,05	+	2	7	9	9	8	8
4	Судовий та адвокатський захист	0,05	+	3	7	8	7	5	8
5	Адміністративні послуги	0,04	+	3	6	9	7	7	10
Фактори, які гальмують розвиток									
6	Корупція	0,1	-	8	3	2	2	2	1
7	Бюрократизація державного апарату	0,01	-	7	2	2	2	5	1
8	Недостатній маркетинговий потенціал	0,05	-	5	1	2	2	1	2
9	«Задуже» оподаткування	0,2	-	5	1	3	2	4	1
10	Економічна та політична криза	0,2	-	7	4	3	2	2	2

переміщати інтелектуальну власність для ділових цілей і отримання прибутку. При цьому є два важливих інструмента, за допомогою яких власники можуть комерціалізувати свою інтелектуальну власність: привласнення і ліцензія. Ліцензійні угоди дають змогу ліцензіатові використовувати інтелектуальну власність протягом певного періоду часу.

Нами було проведено дослідження умов розвитку відкритих інновацій в аспекті захисту інтелектуальних прав власності, оскільки ця компонента інноваційного розвитку оберігає економічні стимули до інноваційної діяльності. Узагальнені результати дослідження наведено в табл. 3. У таблиці вказано актуальні та найбільш вагомні фактори, які взаємодіють з інноваційною інфраструктурою і можуть системно, на нашу думку, впливати на процес комерціалізації результатів відкритих інновацій, інтелектуальні права власності на які визначені. При цьому вагомність фактору (колонка 3) нами узагальнено результати дослідження трьох інноваційних галузей: автомобільної, фармацевтичної та авіаційної. Ступінь прояву кожного фактору для окремої країни наведено в колонках 5–10.

Виходячи з даних табл. 3, можна зробити висновок, що нині становище України характеризується недостатнім розвитком підтримуючих факторів на ринку інтелектуальної власності з метою забезпечення інноваційного розвитку шляхом відкритих інновацій. Незважаючи на те що зараз зафіксовано участь окремих вітчизняних суб'єктів економіки в міжнародній торгівлі інтелектуальною власністю, їх, проте, поки не можна порівняти

з основними учасниками ринку інтелектуальною власністю – Японією, США, Німеччиною, Китаєм та Канадою.

Висновки. Економіка України потребує впровадження сучасних методів інноваційного розвитку. Прикладом таких методів є механізм відкритих інновацій, який на якісно новому фундаменті формує відносини між учасниками інноваційного процесу.

Проте створення таких відкритих процесів інноваційного розвитку в економіці України, за результатами проведених нами досліджень, системно уповільнено недостатнім рівнем розвитку інноваційної інфраструктури та інших пов'язаних системних факторів, які створюють загальні умови для розвитку різних механізмів відкритих інновацій, у тому числі це такі фактори, як стан законодавства із захисту інтелектуальних прав власності, а також судовий та адвокатський захист. Тому український ринок інновацій не може бути повною мірою названий цивілізованим, оскільки результати інтелектуальної діяльності не завжди захищені належним чином.

Підводячи підсумок вищесказаному, можна зробити висновок про те, що, будучи найважливішим елементом успішної бізнес-діяльності, комерціалізація інновацій стає однією з головних умов ефективного впровадження результатів інноваційної діяльності для процесу інноваційного розвитку «відкритого» типу в кожній країні з розвинутою ринковою економікою. Це визначає необхідність подальших наукових досліджень із метою пошуку шляхів підвищення ефективності інституціональних компонентів інноваційної інфраструктури економіки України.

Список використаної літератури:

1. Аляб'єва О.М. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку морських портів : дис. ... к.е.н. : 08.00.04. Київ, 2020. 222 с.
2. Вікулова А.О. Інтелектуальна власність як об'єкт комерціалізації. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 11. Ч. 1. С. 22–28.
3. Введення об'єктів інтелектуальної власності в господарський обіг. URL: <http://iii.ua/uk/vvedennya-objektiv-intelektualnoyi-vlasnosti-v-gospodarskiy-obig>.
4. Епифанцева Д.Д. Инновационное развитие российских предприятий. *Молодой ученый*. 2019. № 1(239). С. 85–87.
5. Ковтуненко К.В., Коцага А.О. Інноваційний розвиток бізнес-структур: сутність, тлумачення, теорії та підходи до визначення. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 43–55.
6. Колесник М.В., Командровська В.Є., Созинова І.В. Відкриті інновації як прояв сучасної моделі інноваційного процесу. *Інтелект XXI*. 2019. № 6. С. 73–78.
7. Косчик Р.С. Комерціалізація інноваційної продукції: сутність, методи, значення та принципи здійснення. *Менеджмент та підприємництво в Україні*. 2012. С. 320–328.
8. Нікітенко А.І., Жигалкевич Ж.М. Напрями активізації інноваційної діяльності в стратегічному розвитку кормовиробничого підприємства. 2017. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22559/1/2017-11_2-17.pdf.
9. Спиридонов Ю.А. Разработка инновационной стратегии в сфере подбора персонала. *Молодой учёный*. 2020. № 20(310). С. 452–454.
10. Шанін І.І. Управління інноваційним розвитком підприємств лісопромислового комплексу. *Молодий вчений*. 2017. № 4(138). С. 558–561.
11. Шингур М.В. Організаційно-економічний механізм комерціалізації науково-технічних розробок : дис. ... к.е.н. : 08.02.02 ; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2006. 329 с.

References:

1. Aljabjeva O.M. (2020) Orhanizacijno-ekonomichnyj mexanizim innovacijnoho rozvytku morskux portiv [Organizational and economic mechanism of innovative development of seaports] (PhD Thesis), Kyiv.
2. Vikulova A.O. (2015) Intelktualna vlasnist jak objekt komercializaciji [Intellectual property as an object of commercialization]. *Naukovyj visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, vol. 11, no. 1, pp. 22–28.
3. Vvedennja objektiv intelektualnoyi vlasnosti v hospodarskij obih: veb-sajt [Introduction of intellectual property into economic circulation]. Available at: <http://iii.ua/uk/vvedennya-objektiv-intelektualnoyi-vlasnosti-v-gospodarskiy-obig>.

4. Epyfanceva D.D. (2019) Ynnovacyonnoe razvytye rossyjskыx predpryjatyj [Innovative development of Russian enterprises]. *Molodoy uchenuy*, vol. 1 (239), pp. 85–87.
5. Kovtunenکو K.V., Kocaha A.O. (2020) Innovacijnyj rozvytok biznes-struktur: sutnist, tlumačennja, teoriji ta pidxody do vyznachennja [Innovative development of business structures: essence, interpretation, theories and approaches to definition]. *Biznesinform*, vol. 5, pp. 43–55.
6. Kolesnyk M.V., Komandrovсka V.Je., Sozynova I.V. (2019) Vidkryti innovaciji jak projav suchasnoji modeli innovacijnoho procesu [Open innovations as a manifestation of the modern model of the innovation process]. *Intelekt XXI*, vol. 6, pp. 73–78.
7. Koscyk R.S. (2012) Komerцializacija innovacijnoji produkciji: sutnist, metody, znachennja ta pryncypy zdijсnennja [Commercialization of innovative products: essence, methods, meanings and principles of implementation]. *Menedžment ta pidprijemnyctvo v Ukrajinі: Lvivсka politexnika*, pp. 320–328.
8. Nikitenko A.I., Zhyhalkevych Zh.M. (2017) Naprijamy aktyvizaciji innovacijnoji dijalnosti v stratehičnomu rozvytku korovyrobnychoho pidprijemstva [Directions of intensification of innovative activity in strategic development of fodder production enterprise]. Available at: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22559/1/2017-11_2-17.pdf.
9. Spyrydonov Ju.A. (2020) Rozrobka innovacijnoji stratehiji v sferi pidboru personalu [Development of an innovative strategy in the field of personnel selection]. *Molodyj vchenyj*, vol. 20, no. 310, pp. 452–454.
10. Shanin I.I. (2017) Upravlinnja innovacijnym rozvytkom pidprijemstv lisopromyslovoho kompleksu [Management of innovative development of enterprises of the timber industry]. *Molodyj vchenyj*, vol. 4, no. 138, pp. 558–561.
11. Shynhur M.V. (2006) Ohranizacijno-ekonomichnyj mexanizm komercializaciji naukovо-texničnyx rozrobok [Organizational and economic mechanism of commercialization of scientific and technical developments] (PhD Thesis), Kyiv: Kyjivskyj nacionalnyj universytet im. Tarasa Shevchenka.

Maksym Kolesnyk, Candidate of Economic Sciences, National Aviation University (Kyiv, Ukraine)

Taia Chernyshova, Assistant, Postgraduate Student of the Department of Marketing, National Aviation University (Kyiv, Ukraine)

Valentyn Mizyk, Postgraduate Student of the Department of Marketing, National Aviation University (Kyiv, Ukraine)

OPEN INNOVATIONS AND PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY AS MODERN TENDENCIES OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

The article explores the modern understanding of innovative development of enterprises. The analysis of existing approaches to the definition of the concept of "innovative development" was carried out. The differences in the author's interpretation of these understandings are established, conclusions are made about the positive and negative effects of the investigated definitions. It was found that innovation development is a complex phenomenon that has differently varied dynamics of development, which is important as the achievement of progress, and the prevention of regression. Therefore, the article summarizes and specifies the most important factors that lead or limit innovative development.

Also, it was found that the modern innovation development of enterprises actively develops due to the modern models of open innovations. So leading modern enterprises can create innovations through the traditional "closed" innovation process, but their participation in innovation processes of the "open" type is more and more visible, namely development by means of open innovations so that they can discover ideas, technologies and competences from outside sources. The success of an innovation is determined by its commercialization. Therefore, the article focuses on commercialization in a special way. Thus, the process of open innovations has recognized benefits, but the commercialization itself may have the risk of losing economic interests in this case, if the intellectual property rights will not be protected. Therefore the article additionally analyzes existing approaches to defining the concept of "essence of commercialization objects", exploring their advantages and disadvantages. As a result of the conducted expert questionnaire survey, the article demonstrates a system of factors in the international context, which support or halt the development of open innovations. The research was conducted by such participants of the market of intellectual property as Ukraine, Japan, the USA, Germany, China and Canada. A summary was made and further research areas of relevance were identified.

Key words: innovation development, development factors, open innovation, intellectual property, commercialization of innovation, innovation infrastructure.

Дата надходження до редакції: 11.12.2021 р.